

Tavoitteet:

- Pohtia globaaleja tasa-arvokysymyksiä
- Tutustua esimerkkien kautta elämään Keniassa ja Suomessa
- Kyseenalaistaa stereotyyppioita kehitysmaista

Kesto: 20 min

Ryhmäkoko: Yksilötehtävä.

Tarvikkeet: Roolilaput (liitteenä). Kopioi liite ja leikkaa roolit irti. Jokainen oppilas saa yhden roolin.

Tehtävän kulku:

Pulpetit ja pöydät siirretään syrjään, jotta keskelle lattiaa jää paljon tilaa. Kerro, että tässä harjoituksessa on tarkoitus eläytyä toisen ihmisen asemaan. Jokainen saa roolin, mutta näytellä ei tarvitse. Roolia ei saa paljastaa muille!

Jaa jokaiselle oppilaalle lappu, johon on kirjoitettu rooli. Rooleja on 26 erilaista. Voit myös jakaa jokaista roolia kaksi kappaletta tai enemmän, jolloin useampi henkilö tietämättään eläytyy samaan rooliin. On kiinnostavaa nähdä, päätyvätkö he samalle viivalle vai eroaako tulkinta roolihenkilön tilanteesta. Purkukeskustelussa voitte pohtia, miten eri tavoin yksilöt tulkitsevat kysymyksiä, tilanteita ja elämää.

Pyydä oppilaita sulkemaan silmät ja eläytymään rooliin. Kysy eläytymisen helpottamiseksi kysymyksiä, joihin oppilaat vastaavat hiljaa mielessään roolihenkilön näkökulmasta. On tärkeää, että kaikki miettivät vastauksia rauhassa hiljaisuudessa. Korosta, ettei haittaa, vaikkei tiedä tarkkaan, miten roolihenkilö vastaisi – tarkoitus on käyttää mielikuvitusta. Anna oppilaille aikaa pohtia kysymyksiä pitämällä taukoa kysymysten välillä.

- Minkälainen lapsuutesi oli? Millaisessa talossa asuit? Mitä työtä vanhempasi tekivät?
- Minkälaista jokapäiväinen elämäsi on nyt? Mitä teet aamuisin, kun olet herännyt? Entä päivän mittaan? Mitä teet illalla ennen nukkumaan menoa?
- Missä asut? Missä tapaat ihmisiä?
- Onko sinulla omaa rahaa? Mihin sitä käytät?
- Mitä teet vapaa-ajalla? Onko sinulla ylipäättään vapaa-aikaa? Entä lomilla?
- Mikä saa sinut innostumaan? Mitä pelkää? Mitä odotat tulevaisuudelta?

Pyydä sitten oppilaita asettumaan riviin luokan perälle. Kerro, että luet seuraavaksi 18 väittämää. Jos väittämä pitää paikkansa oppilaan roolihenkilön kohdalla, hän ottaa pienen askeleen eteenpäin. Jos väittämä ei pidä paikkaansa, hän jää paikalleen. Kyseessä ei ole kisa, väittämistä ei keskustella vielä tässä vaiheessa ja väittämiin vastataan roolihenkilön näkökulmasta, ei omasta. Lue väittämät yksi kerrallaan ja anna oppilaille aikaa päättää, liikkuvatko he vai eivät.

Väittämät:

1. Saat tarpeeksi ravitsevaa ja monipuolista ruokaa.
2. Tunnet olosi turvalliseksi siellä, missä asut.
3. Olet käynyt koulua.
4. Kun sairastut, sinulla on mahdollisuus mennä lääkäriin.

5. Voit käyttää Internetiä.
6. Osaat lukea sujuvasti.
7. Jos sinua kohdellaan epäoikeudenmukaisesti, tiedät, kenen puoleen kääntyä.
8. Olet onnellinen.
9. Voit luottaa poliisiin.
10. Suhtaudut tulevaisuuteen positiivisesti.
11. Et pelkää, että sinua huijataan työpaikalla palkan tai työaikojen suhteen.
12. Saat tehdä vapaa-ajallasi, mitä haluat.
13. Sinua kuunnellaan ja mielipidettäsi arvostetaan.
14. Tunnet, että sinusta välitetään.
15. Käyt ulkomailla lomamatkoilla.
16. Saat (isona) äänestää vapaissa vaaleissa.
17. Sinulla on kännykkä.
18. Sinulla on mahdollisuus päästä opiskelemaan yliopistoon.

Pyydä lopuksi oppilaita jäämään paikoilleen. Osa on luultavasti edennyt lähes joka väittämän kohdalla, osa on jäänyt lähtöviivan tuntumaan. Kysele oppilailta yksitellen, keitä he ovat. On tärkeää, että jokainen pääsee kertomaan roolinsa. Voit vielä lopuksi pyytää ensin niitä viittaamaan, jotka ovat Suomesta, ja sitten niitä, jotka ovat Keniasta. Pyydä sitten oppilaita siirtymään pois roolista. Sen merkiksi voi esimerkiksi ravistella käsiä ja jalkoja tai hengittää oikein syvään.

Harjoituksen jälkeen keskustellaan piirissä istuen esimerkiksi seuraavista asioista:

- Miltä eteenpäin astuminen tai paikalleen jääminen tuntui?
- Pystyittekö arvaamaan toisten rooleja?
- Miten rooliin meneminen onnistui?
- Mitä harjoitus kertoo maailmasta? Mitä se kertoo asenteistamme?
- Mitä pitäisi tehdä, jotta ihmiset olisivat keskenään tasa-arvoisemmassa asemassa?

Jos kärkeen kiilasi myös kenialaisia, kysy, yllättikö se ja mistä se johtuu. On tärkeää huomata, että niin Keniassa kuin Suomessa on eriarvoisuutta ja että myös Keniassa on rikkaita ja keskiluokkaa, ja Suomessa köyhyyttä.

Roolit:

- Olet 13-vuotias poika ja asut Mombasassa, Keniassa. Käyt julkista koulua ja vapaa-ajalla pelaat maahockeyta kavereittesi kanssa.
- Olet 15-vuotias poika maanviljelijäperheestä Keniasta. Et ole käynyt kouluja, kuten eivät muutkaan perheesi jäsenistä. Päiväsi kuluvat maataloustöitä tehden.
- Olet 14-vuotias kenialainen tyttö ja asut Kiberan slummialueella äitisi ja kuuden pikkusisaruksesi kanssa. Talonne sijaitsee tulva-alttiin joen rannalla, ja pelkää, että rankkasateet huuhtovat talon vielä jonakin päivänä mennessään.
- Olet 20-vuotias sokea nuori nainen Keniasta. Olet päässyt opiskelemaan yliopistoon. Enosi maksaa opintosi, mutta opiskelu on hidasta, sillä kurssimateriaalia ei ole saatavilla pistekirjoituksella, joten jonkun täytyy aina lukea kirjat sinulle ääneen.
- Olet 19-vuotias kenialainen nuori. Perustit viime vuonna oman kampaamon. Lapsena asuit kadulla, mutta pääsit paikallisen katunuoria auttavan järjestön tuen avulla takaisin kouluun ja opiskelemaan yrittäjäksi.

- Olet 12-vuotias tyttö ja asut varakkaalla, vartioidulla alueella Keniassa. Isäsi ei töidensä takia ole paljoa kotona, mutta hän lellii sinua aina silloin tällöin ostamalla sinulle hienoja lahjoja.
- Olet kuuluisa 19-vuotias kenialainen huippu-urheilija. Matkustelet jatkuvasti kisoissa ympäri maailmaa ja seurustelet eurooppalaisen näyttelijän kanssa.
- Olet 14-vuotias poika ja elät Kenian pääkaupungissa Nairobissa. Menetit vanhempasi ollessasi 10-vuotias. Saat elantosi keräämällä käyttökelpoista metalli- ja muovitarvikekaatopaikalta kierrätettäväksi. Päivisin käyt koulua, mutta koulun jälkeen asut ja työskentelet kadulla.
- Olet 16-vuotias tyttö Keniasta. Asut ja opiskelet tyttöjen sisäoppilaitoksessa. Vieraillet perheesi luona ainoastaan kesäisin koulun ollessa suljettuna. Haaveilet asianajajan urasta.
- Olet 10-vuotias poika Kenian maaseudulta. Isäsi menehtyi auto-onnettomuudessa ollessasi 7-vuotias ja äitisi lähti etsimään töitä kaupungista. Asut isoäitisi ja setäsi kanssa. Päivisin käyt koulua ja iltaisin autat setääsi karjanhoidossa.
- Olet 17-vuotias tyttö Keniasta. Sinut naitettiin 14-vuotiaana nelikymppiselle miehelle, ja sinulla on kaksi lasta. Jouduit keskeyttämään koulunkäynnin alkaessasi odottaa esikoistasi.
- Olet 14-vuotias kenialainen tyttö. Asut isäsi ja tämän uuden vaimon ja kolmen lapsen kanssa. Käyt kotikyläsi julkista peruskoulua.
- Olet Yhdysvaltojen Suomen-suurlähettilään tytär. Olet 15-vuotias ja käyt kansainvälistä koulua Helsingissä.
- Olet lapsena onnettomuudessa halvaantunut, pyörätuolilla liikkuva, suomalainen 15-vuotias nuori.
- Olet 17-vuotias paperiton maahanmuuttaja Malilta. Piileskelet poliisia, koska sinulla ei ole oleskelulupaa. Lähdit kotimaastasi kaksi vuotta sitten, koska siellä ei ollut työtä ja perheesi tarvitsee kipeästi rahaa.
- Olet 17-vuotias chileläisen maahanmuuttajan poika. Muutit perheesi kanssa Suomeen ollessasi 4-vuotias. Käyt lukiota ja lempiaineitiasi ovat kemia ja yhteiskuntaoppi. Vanhempasi omistavat hyvin menestyvän perheyrittäjän Tampereella.
- Olet suomalainen 16-vuotias tyttö. Asut alkoholisoituneen isäsi ja nelivuotiaan veljesi kanssa. Koska isäsi vain juopottelee, sinun täytyy tehdä kotityöt ja hoitaa pikkuveljeäsi. Et juuri ehdi tehdä läksyjä tai olla kavereittesi kanssa koulun jälkeen.
- Olet suomalainen 20-vuotias seksuaalivähemmistöön kuuluva nainen. Perheesi ei ole hyväksynyt seksuaalista suuntautumistasi. Opiskelet toista vuotta yliopistolla ja haaveilet tutkijanurasta.
- Olet 14-vuotias pakolainen Somaliasta. Muutit Suomeen perheesi kanssa kymmenen vuotta sitten, puhut sujuvaa suomea ja käyt tavallista suomalaista peruskoulua. Haluat isona arkkitehdiksi.
- Olet 17-vuotias suomalainen tyttö, ja lempiaineitiasi koulussa ovat maantieto ja äidinkieli. Tienaat taskurahaa jakamalla lehtiä pari kertaa viikossa.
- Olet asunnon suomalainen 17-vuotias tyttö. Olet majoittanut kavereittesi nurkissa siitä asti, kun jouduit muuttamaan pois sukulaistesi luota. Epäsäännölliset palkkatulot ja asuntojen korkeat vuokrat hinnat vaikeuttavat oman asunnon löytämistä. Haaveilet voivasi muuttaa jonakin päivänä omaan asuntoon.
- Olet sateenkaariperheen 8-vuotias tytär. Elät pikkuveljesi ja äitisi kanssa pienellä paikkakunnalla lähellä Helsinkiä. Leikit mielelläsi pihapiirin muiden lasten kanssa ja olet aloittanut innoissasi partioharrastuksen.
- Olet 18-vuotias kenialainen nuori mies. Peruskoulun jälkeen lähdit etsimään töitä pääkaupungista Nairobista, sillä kotikylässäsi ei ollut tarpeeksi töitä tarjolla. Työskentelet nyt autonkuljettajana ja lähetät joka kuukausi suurimman osan palkastasi perheellesi.

- Olet 9-vuotias poika, ja sinut on adoptoitu Keniasta Suomeen. Et muista kotimaastasi mitään. Tunnet itsesi suomalaiseksi, mutta toivot pääseväsi joskus käymään kotikaupungissasi Kisumussa.
- Olet 7-vuotias tyttö Kenian maaseudulta. Pitkään jatkunut kuivuus tuhosi suurimman osan perheesi maissisadosta, joten ruokaa on hyvin niukasti saatavilla seuraavaan sadonkorjuuseen asti.
- Olet 13-vuotias poika Keniasta. Käyt julkista peruskoulua. Isäsi vammautui auto-onnettomuudessa, eikä ole sen jälkeen löytänyt töitä. Äitisi tienaa hieman rahaa myymällä vihanneksia markkinoilla. Pelkää, että joudut jättämään koulun kesken ja lähtemään töihin tienamaan rahaa perheellesi.